

УДК 37.0+37.011.33

Костянтин Корсак

НАЦІОНАЛЬНА НООСВІТА ДЛЯ ХХІ СТОЛІТТЯ

Прискорений суспільно-економічний розвиток підвищує вимоги до освітніх систем. Для подолання проблем у вихованні і навчанні доцільно використати здобутки молодих наук про людину – етології, нейробіології, генетики, когнітології та інших. Доведено, що суспільство майбутнього буде спиратися на нешкідливі для біосфери ноотехнології і ноонауки. Його поява прискориться у разі суспільної підтримки освітньо-наукового комплексу та модернізації змісту загальної і спеціальної підготовки молоді, зокрема, використання нових ноодисциплін.

Ключові слова: криза людства, колапс, сталий розвиток, ноотехнології, ноонауки, ноопедагогіка, ноосвіта, ноодисципліна «Нооприродознавство-ХХІ».

Сьогодні виявилось незрівнянно складнішим і конфліктнішим від тієї пастельної картини, яку створювали футурологи в 1990-х у численних наукових статтях і матеріалах ЗМІ. Більшість раділа тому, що у світі лишилась одна-єдина наддержава – США. Особи з критичним мисленням з середовища гуманітаріїв, як С. Гантігтон [1], були переконані в неминучості зіткнення цілих цивілізацій (на щастя, Бог нас мудро рятує від пішого нашестя десятків мільйонів ісламістів тим, що тимчасово зробив Україну найбільш біднішою державою Європи). Представники точних наук точно і переконливо на хороших комп'ютерах спершу будували графіки зростання усіляких екологічних негараздів, а після 2000-го року розпочали попереджати, що колапс людства неминучий, а тому час готуватися до війни усіх проти усіх за мізерні рештки ресурсів [2] та ін.

Подібні передбачення автору радикально не подобалися, але не щастило переконливо довести їх помилковість. На зламі сторіч, відстежуючи всі відкриття і технологічні досягнення, пощастило помітити, що у потоці нанотехнологій з'явилися перші дві (нанофотокаталізація і перетворення органічних решток у біопластики) дуже «хороші», бо не шкодили довкіллю. Та тільки через 10 років пощастило винайти для них точну назву – *ноотехнології* (мудротехнології) [3], приєднати до цього слова купу інших *ноотермінів* [4], а в кінці 2014-го остаточно довести [5], що глобальних війн разом із загибеллю наших нащадків узагалі не буде, якщо ООН і уряди світу розпочнуть цілеспрямовано стимулювати створення ноотехнологій.

Однак, тут є проблеми, бо в історії світу не було випадків уваги народів і племен до порад інтелектуалів – закони етології і когнітології свідчать про велику слухняність мас людей до наказів вождів (а які «особистості» стають ними свідчать два новітні приклади – Янукович у нас і Путін в Росії). Завжди наставав колапс, гинуло 30-50% населення (наприклад, релігійні війни в Центральній Європі), а потім вцілілі соромилися навіть згадувати про неухвагу до мудреців і розпочинали життя спочатку.

Та ці приклади якось трохи віддалені від школи, бо етологію вивчають тільки учні в Німеччині, а когнітологію – ніхто. Для вчителів та учнів доцільніше нагадати про долю пророцтв німецького професора Е. Геккеля, який ще у 1866 році запропонував поняття «екологія» і «екологічні науки», проте його ніхто не послухав. Німця забули так фундаментально, що наш геній В. Вернадський у відомих автору творах [6], жодного разу не використав поняття «екологія», хоч обережно (аби не розсердити керівників СРСР) пропонував термін «ноосфера». Про ноотехнології не здогадався, а про екологію всі згадали у середині ХХ ст. після серії мегакатастроф.

Автор цих рядків достеменно повторює долю Е. Геккеля, бо на його відкриття і праці маленької наукової групи майже ніхто не звертає уваги – ООН, ЮНЕСКО, Рада Європи, керівники України навіть не відповіли на пропозицію розвивати ноотехнології і припинити фінансування індустріальних технологій, які завжди шкодять довкіллю.

Тому лишається потайки радіти, що пощастило відшукати засіб для відвернення всіх екологічних катастроф і з 10-річним запізненням винайти для нього вдалу і достатньо точну назву – *ноотехнології*. Ось визначення: *ноотехнології* – виключно мудрі способи виробництва та інші соціальні чи економічні процеси, які дають можливість для всієї популяції людей співіснувати з біосферою, не пошкоджуючи її й не зменшуючи її різноманіття. Подібна повна екологічна безпечність ноотехнологій забезпечується тим, що людина мудро скеровує природні процеси в бажаному для себе напрямі, не порушуючи цим їх нормального плину, не перетворюючи на засіб знищення спершу біосфери, а по тому – всього людства. Якщо відмовитися від індустріальних виробництв і замінити їх ноотехнологіями, то уможливиться сталий розвиток і поєднання зростання чисельності людства з підвищенням якості життя кожного громадянина.

Нагадаємо, що наприкінці ХХ ст. науковці знизили ціну е-інформації так, що вона стала доступною і дешевою (але вони можуть зробити її ще й правдивою). В окремих лабораторіях вже вміють виготовляти неймовірно дешеві «сутінкові» наноплівкові фотоелементи (їх «наступ» на світ все ще гальмується браком літію і відсутністю наноконденсаторів), а в інших швидко вдосконалюються реплікатори (відомі як ЗД-притери). Невдовзі кожна родина матиме власну фотостанцію і набір реплікаторів 4-5-поколінь для виготовлення всього необхідного з доступних природних речовин.

Але на шляху до подібного «технологічного раю» є безліч перешкод. Обмірковуючи епізод вигнання Адама і Єви з РАЮ, автор для себе пояснив його не емоціями Бога, а фактом непридатності цих осіб до безпроблемного життя. Адже кожна людина має понад 100 видових недоліків [7], які чудово надаються для життя у спрощеному варіанті ПЕКЛА – постійна конкуренція, брехня, безмежна жадібність, підступи, зради тощо. Спробуйте поррахувати свої позитивні риси... Хай Вам пощастить відшукати бодай 20. І запам'ятайте головне: РАЙ на цій землі можливий тільки у варіанті «міні» – у межах однієї родини. Тож намагайтеся створювати рай кожним словом і кожною дією.

В останні півстоліття розплодилося чимало молодих наук, які вивчають людину і роботу її головного мозку. Вони виявили те, що помітив ще Бог: нам необхідний змінний потік позитивних і негативних емоцій. Досить цілковито зникнути другим, як людина десь за рік назавжди стає щасливою рослиною (!). Негативні емоції помірної інтенсивності менш шкідливі, але все ж років за 8-10 вб'ють людину засобами внутрішніх розладів.

Зробимо короткі висновки і перейдемо до ноосвіти і ноопедагогіки:

1) розумні люди роблять у сім'ї рай, бо негативні емоції гарантовано надасть довілля, а тому з психікою буде все гаразд (дурні діють інакше);

2) екологи вже давно попереджали, що вид-нахаба, порушуючи рівновагу екосистем (як люди після винаходу парових машин), буде жорстко покараний Природою безліччю хвороб та інших негараздів. Виявилось – що комфортніше життя, що більше РАЮ, тим дужче сходить з глузду людина. Лідерами тут стали Данія і США, але тепер вся Західна Європа знищує схованку для Раю (сім'ю) вимогами збільшення кількості «родин» з геїв, лесбіянок, осіб невизначеної статі та повних вар'ятів (точні докази – у статті [8]). Борімося з «різноколірними» навіть під загрозою припинення кредитів!

3) легко бачити, що гранична бідність українців зберігає нам чіткість мислення і природність поведінки, силу кохання і рівність статей і т.д. Позиції 1) – 3) є досягненням сучасних наук, а не примхою автора.

Частиною цих знань автор володів уже давно, успішно використавши їх під час спілкування з синами в роки їх «підліткової кризи». Одночасно вів пошуки відвернення колапсу, які були неуспішними аж до винайдення ноотехнологій і ноонаук. Тому в той період довелося сконцентруватися над удосконаленням всього навчально-виховного процесу. Головні знахідки були викладені в статті «Педагогіка нового століття» в ювілейному номері «Рідної школи» [9]. Запозичимо звідти освітній проект, який автор колись запропонував членам Комітету з освіти Ради Європи. Головну складність у розширенні можливостей педагогіки в ХХІ ст. автор вбачає в забезпеченні ефективності поєднання зусиль гуманітаріїв і природничиків для доцільного

використання новітніх відкриттів у навчально-виховному процесі. Доцільно це зробити таким чином:

I. На початковій стадії необхідно провести загальну «інвентаризацію» відкриттів і досягнень усіх людинознавчих природничих наук. Слід зібрати вчених-природничників в групу під егідою певної міжнародної освітньої організації – ЮНЕСКО, Ради Європи, ЄС чи ОЕСР. Вчені мають розглянути свій доробок під кутом його узагальнення, адаптації до можливого поширення інформації на широку громадськість і фахівців зі сфери гуманітарних наук. На цій стадії виокремиться певна група науковців, яким ідея поширення відкриттів своїх наук в інші сфери стане цікавою і важливою.

II. Після виконання вступного етапу акумуляції і селекції знань ті ж організації повинні виконати якнайширше ознайомлення з людинознавчим доробком природничих наук науковців з гуманітарної сфери, теоретиків і практиків навчання і виховання. Чимало з них переконуються у важливості відкриттів генетиків, етологів, нейробиологів та інших, зголосяться до роботи над проектами застосування цього доробку у навчально-виховному процесі.

III. Наступним кроком стане формування принаймні однієї (хоч краще – кількох) змішаних робочих груп, які б об'єднували науковців-природничників, фахівців з проблем теорії і практики виховання. Спільно вони повинні виконати експертну оцінку придатності застосування тих чи інших законів, фактів і досягнень людинознавчих наук у вивченні особливостей формування і діяльності мозку, сфери відчуттів, почуттів і емоцій тощо для зняття гострих проблем певних періодів розвитку дитини, підвищення ефективності трансляції морально-етичних цінностей, формування опірності молоді до появи шкідливих відхилень на кшталт антисоціальної поведінки, наркоманії тощо. Одночасно педагоги і вихователі зі складу змішаних груп повинні запропонувати пілотні проекти перевірки використання людинознавчо-наукової інформації у практиці діяльності типових навчально-виховних закладів різного рівня.

IV. Перевірка пропозицій змішаних груп на багатьох експериментальних майданчиках у різних соціокультурних умовах дасть змогу викристалізувати варті широкого поширення серед батьків й освітньої громадськості зразки, правила і методи застосування досягнень новітніх людинознавчих наук у навчанні і вихованні. Завданням міжнародних освітніх та інших організацій стане широке поширення цього досвіду для його практичного втілення в усіх навчально-виховних закладах світу.

V. Створена на попередніх стадіях комплексна структура не повинна самоліквідуватися після виконання пілотних проектів, а має стати постійним елементом у сфері людського знання і світової освіти. Лише за цієї умови всі нові відкриття (а у тому, що вони надходять безперервним потоком щодня і щогодини може переконатися кожен, ознайомившись з новими статтями про роботу нашого мозку, переваги в окремих секторах інтелектуальної діяльності чоловічої чи жіночої статі тощо у зарубіжних наукових часописах) без істотного запізнення працюватимуть на удосконалення навчально-виховного процесу і забезпечення справді стійкого прогресу людства. Звісно, педагогіка розвиватиметься і за рахунок власних ресурсів і засобів. Однак, використання досягнень багатьох інших наук дасть змогу і прискорити її прогрес, і подолати ті комплексні проблеми, що далеко виходять за межі і можливості педагогіки. Часи, коли «освіта» і «педагогіка» були майже тотожними і не відчували потреби включення чогось іншого, як переконаний автор, вже минули.

Згадані члени Комітету з освіти Ради Європи у більшості взагалі не знали про новітні досягнення етології, когнітології чи нейромолекулярної біології, бо отримали гуманітарну освіту. Але загалом вони визнали цінність проекту. От тільки для початку його виконання Радою Європи нам треба було попередньо переконати КМ України у доцільності офіційного звернення в Раду Європи. Переконати в цьому комуністів, які підтримали в 1991 р. ідею незалежності заради залишення у себе всіх хабарів, які в часи СРСР йшли в Москву, очевидно, було цілковито неможливо.

У даний момент провідні країни світу розпочали перехід від економіки сталі, вугілля і нафти до чогось «вельми іншого». Автор чітко бачить ознаки того, що в світі зникне стара енергетика і промисловість, енергію надаватиме Сонце а всі потрібні речі – від їжі, одягу і помешкання аж до ПК і гаджетів люди робитимуть удома чи у складі громад. На жаль, чітко виявляють себе вказані вище девіації поведінки людей у надто комфортних умовах. Цей ефект отримав нове підтвердження: виміри черепів попередників людей і самих людей за час у 3 млн. років засвідчили, що спершу об'єм мозку збільшився в п'ять разів, досягнувши вершини у кроманьйонців. Але «райський» комфорт сільського і міського життя за останні 15 000 років зменшив обсяг мозку мало не на 20% [10].

У цій ситуації лишається сподіватися на те, що «опір науковим знанням» не стане тотальним, хоч на це явище скаржаться всі лідери Заходу, за винятком хіба що Франції, Ірландії і країн Скандинавії. Інші ж намагаються підкупити здібну молодь з України і багатьох інших держав, що їм, визнаємо, поки що вдається. Серед пропозицій вкажемо, що доцільно не стільки запозичувати із Заходу щось подібне до STEM, «тотальних тестів», курсів філософії для початкової школи чи цілком антинаукових матеріалів з метою «читання для розвитку критичного мислення», скільки брати участь у різних проектах для отримання грошей від тих, хто їх має аж забагато. Щось дуже

розумне можна запозичити навіть від США, але тести PISA свідчать, що десятки років експериментів зі STEM, супертестами та іншими проектами не підвищили якість їх освіти. Ринок праці XXI ст. вимагатиме не знання дат

бтив і характеристик хімічних сполук – все це є в Інтернеті, а вміння мислити, діяти і співпрацювати. Для цього автор колись створив для учнів старших класів книгу з фізики – три підручники, три збірники задач, три самовчителя і книжечку цікавинок «Для допитливих» [11]. Чим не ноофізика?

А ще автор може запропонувати Вітчизні частково реалізований проект підручника «Основи нооприродознавства» для всіх майбутніх гуманітаріїв. Свого часу він виграв у СРСР конкурс, який тривав кілька років. Ця книга

постійно вдосконалюється і поповнюється новими даними з ноонаук. Та для початку застосування в СШ і ВНЗ цілковито необхідна держпідтримка.

Список використаних джерел

1. Гантінгтон С. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку / С. Гантінгтон. – Львів : Кальварія, 2006. – 474 с.
2. Медоуз Д. Х., Медоуз Д. Л., Рэндерс И. Пределы роста. – М., МГУ, 1991; За пределами роста. – М. : Прогресс, Пангея, 1994; Пределы роста. 30 лет спустя. – М.: ИКЦ «Академкнига», 2008.
3. Корсак К. Ноосфера, ноотехнології і вища освіта у ХХІ ст. / К. Корсак // Вища освіта України. – 2010. – №3. – С. 38-46.
4. Корсак К. В., Корсак Ю. К. Свідоцтво на реєстрацію авторського права на твір «Нооглосарій (нооенциклопедія)». №55840. 30.07.2014 р. – К. : Державна служба інтелектуальної власності України, 2014.
5. Корсак К. В. Ноофутурология ХХІ века: условия спасения популяции Homo Sapiens Sapiens // RELGA. – 2015. – №1 [289] 25.01. (URL: www.relga.ru)
6. Вернадский В. И. Биосфера и ноосфера / В. И. Вернадский. – М. : Айрис-пресс, 2003. – 576 с.
7. Флешли Т. Энциклопедия пороков: оправдание изъянов и слабостей человеческой природы / Т. Флешли. – К. : Наук. думка, 1996. – 240 с.
8. Regnerus M. How different are the adult children of parents who have same-sex relationships? Findings from the New Family Structures Study. / Social Science Research. 41 (2012) 752-770 (URL: [journal homepage: www.elsevier.com/locate/ssresearch](http://journal.homepage:www.elsevier.com/locate/ssresearch))
9. Корсак К. Педагогіка нового століття / К. Корсак // Рідна школа. – 2001. – № 10. – С. 13-16.
10. Марков А. Сопротивление науке – как результат эволюции (URL: <http://www.ecolife.ru/intervju/47641/14-10-2017>)

11. Корсак К. В. ФІЗИКА. 25 повторювальних лекцій (навчальний посібник для підготовчих відділень закладів вищої освіти і для самоосвіти). – К. : Вища школа, 1994. – 431 с.

Костянтин Корсак. НАЦИОНАЛЬНОЕ НООБРАЗОВАНИЕ ДЛЯ XXI ВЕКА

Ускоренное общественно-экономическое развитие повышает требования к образовательным системам. Для преодоления проблем в воспитании и обучении целесообразно использовать достижения молодых наук о человеке – этологии, нейробиологии, генетики, когнитологии и других. Доказано, что общество будущего будет опираться на безвредные для биосферы ноотехнологии и ноонауки. Его появление ускорится в случае общественной поддержки образовательно-научного комплекса и модернизации содержания общей и специальной подготовки молодежи, в частности, использования новых ноодисциплин.

Ключевые слова: кризис человечества, коллапс, устойчивое развитие, ноотехнологии, ноонауки, ноопедагогика, нообразование, ноодисциплина «Ноостествознание- XXI».

Kostiantyn Korsak. NATIONAL NOOEDUCATION FOR XXI CENTURY

The accelerated socioeconomic development raises requirements to educational systems. For overcoming problems in education and training it is expedient to use achievements of young sciences about the home sapiens - ethology, neurobiology, genetics, cognitology and others. It is proved, that the society of the future will be based on nootechnologies harmless to biosphere and on noosciences. Its occurrence will be accelerated in case of public support of the educational-scientific complex and modernization of the maintenance of general and special training of youth, in particular, uses of new noodisciplines.

Keywords: mankind crisis, a collapse, sustainable development, nootechnologies, noosciences, noopedagogy, nooeducation, noodiscipline «Noosciences – XXI».